

Fritt fall med bottenkänning

Problemen i den finansiella sektorn har slagit hårt mot efterfrågan på investeringsvaror och varaktiga konsumtionsvaror vilket påverkar flertalet teknikföretag särskilt negativt. Produktionsvolymen för teknikföretag i Sverige bedöms därför i år minska med storleksordningen 25 procent. Antalet anställda blir också allt färre under loppet av året och nedgången beräknas bli runt 12% för helåret jämfört med i fjol. Ljuspunkter finns samtidigt och det är vår bedömning är att vi snart får en bottenkänning. Eftersom investeringarna lär fortsätta nedåt är det mer en utplaning på låg nivå vi ser framför oss för teknikindustrin sammantaget. En svag återhämtning bör dock komma att inledas under senare delen i år i USA och här i första hand för ICT-sektorn men kanske också för de mycket hårt prövade personbilarna.

Industrin i Sverige, Europa och globalt har för närvarande med få undantag visat ett mycket omfattande fall i order och i produktion. Sysselsättningen upprätthölls inledningsvis relativt väl, bl. a. genom att företagen först utnyttjat den flexibilitet som funnits med hjälp av inhyrd personal eller tidsbestämda kontrakt. Men under årets första kvartal tog nedgången fart i takt med att tidigare varsel börjat verkställas.

För teknikföretag i Sverige visar **bilindustrin** den mest omfattande produktionsnedgången av samtliga delbranscher. Vi räknar med en produktionsminskning på omkring 45% i år. Såväl tunga lastvagnar som personbilsindustrin backar i ungefär samma omfattning. Den andra halvan bör dock kunna bli lite starkare än det första halvåret för personbilsindustrin.

Tele- och elektronikindustrins volymtillväxt är begränsad, men saknar den dramatik som finns på de flesta andra håll. Det samma gäller tillverkare av **elmaskiner och elapparat** med en förväntad nedgång runt 6% i år. Inom **instrumentindustrin** ökar endast medicinsk utrustning, men i begränsad omfattning. Sammantaget minskar tillväxten för dessa tre delbranscher, men i en jämförelsevis begränsad omfattning.

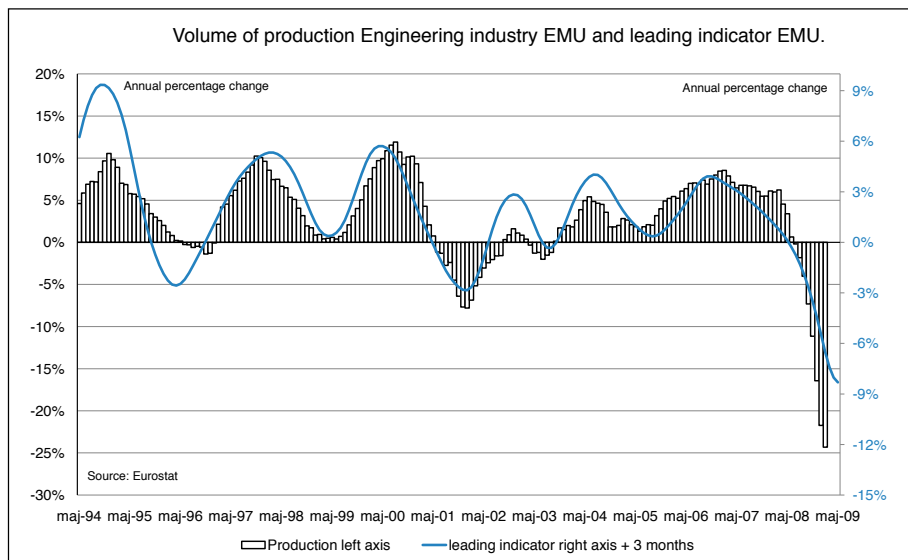
För **maskinindustrin** har efterfrågan försämrats kraftigt till följd av den globala finansiella osäkerheten, minskat kapacitetsutnyttjande och försämrad lönsamhet. Erfarenhetsmässigt påverkas därtill investeringsvaror särskilt negativt av kreditåstramning och finansiell turbulens. Efter finanskrisen i början av 1990-talet minskade produk-

tionen under en treårsperiod för maskinindustrin i Sverige med 20%. Nuvarande finanskris slår ännu hårdare mot maskinindustrin i Sverige. Produktionsvolymen bedöms minska med 30% enbart i år.

Metallvaruindustrin möter en låg efterfrågan på insatsvaror från teknikföretag, från annan industri i Sverige, från export samt från svensk byggsektor. Branschens produktionsvolym väntas därför minska med ungefär 25% i år. Skälet är främst minskad produktion i maskin- och bilindustrin som är stora kunder för många metallvaruföretag.

Världsekonomin genomgår för närvarande en omfattande och synkroniserad korrektion efter några år av finansiella excesser. Det finns dock några ljuspunkter, exempelvis inköpschefernas index inom EMU, Kina och USA samt det tyska IFO-index vilka visar att nedgången är på väg att bromsas upp. En botten kan därmed vara relativt nära förestående. Vi räknar med att en återhämtning därefter först kommer att inledas globalt i ICT- tillsammans med personbilsindustrin mot slutet av året. Först under andra halvåret 2010 kan även investeringsvaruindustrin förväntas eventuellt påbörja en återhämtning. Av stor vikt för industrin är ändå en redan påbörjad förbättring av s.k. ledande indikatorer och att kreditmarknaden börjar fungera mer tillfredsställande – något vi ännu inte tydligt sett, men som bör visa sig relativt omgående.

Få faktorer talar för att den extremt låga efterfrågan som etablerats under årets första månader ska bli bestående. Behovet av transporter, infrastruktur, hållbara energilösningar, avancerad maskinteknologi, smart konsumentelektronik och andra tekniska innovationer som teknikföretag tillhandahåller är oförminskat högt på sikt. Mer kortsiktigt är det samtidigt svårt att se tecken på en mer näraliggande återhämtning generellt. Konjunkturer för investeringsvaror kommer att-

försvagas ytterligare. Tillsammans med en del positiva tecken inom konsumentinriktade industrigrenar blir den sammantagna bilden mer av en utplaning vilket i sig är en klart positiv förändring jämfört med den senaste tidens närmast fria fall.

Efterfrågan på arbetskraft avtagit kraftigt. Antalet varsel mellan oktober i fjol och april i år uppgår till preliminärt 41 000 personer och sammantaget blir det hela 50 000 för det senaste året.

Sammanfattning teknikföretag Sverige

	Årlig procentuell förändring				
	Nivå	2007	2008	2009	2010
Produktionsvärde	885 Mdr	-3,2	-18,0	1,0	
Produktionsvolym		-4,2	-25,0	-1,0	
Antal anställda	345 000	1,6	-12,0	-7,0	
Försäljningspriser (PPI)		1,0	7,0	2,0	
Exportvärde Mdr		556	456	460	

KÄLLA: SCB, TEKNIKFÖRETAGEN

Sverige: Bransch för bransch

Transportmedelsindustrin: halva produktionen borta – personbilar närmare återhämtning

Läget för motorfordonsindustrin i Sverige har försämrats mycket kraftigt. Produktionsvolymen för **tunga lastvagnar** ökade visserligen med 15% i fjol, men omsvängningen under det fjärde kvartalet innebar att volymerna började minska. Nedgången har fortsatt i år.

Drygt 60% av lastbilsexporten från svenska anläggningar går till EU-länder där tillverkarna har en starkt minskad efterfrågan. Det första kvartalet i

år minskade registreringarna här med 40%, men vi räknar med att registreringarna på den totala europamarknaden halveras jämfört med i fjol till 160 000 enheter i år. Tillbakagången sker visserligen från en historiskt sett hög nivå, men 160 000 enheter är betydligt lägre än genomsnittsförsäljningen på cirka 220 000 enheter per år de senaste femton åren. I takt med att en förväntad återhämtning i konjunkturen under nästa år bör även efterfrågan på tunga lastbilar tillta med tiden. Samtidigt är vi i nedgångsfasen av den välkända 10-års cykeln. Efter några år av hög försäljning rullar det 900 000 tunga lastvagnar

inom EU som är 3 år eller yngre. Utbytesbehovet är därmed inte lika starkt som tidigare.

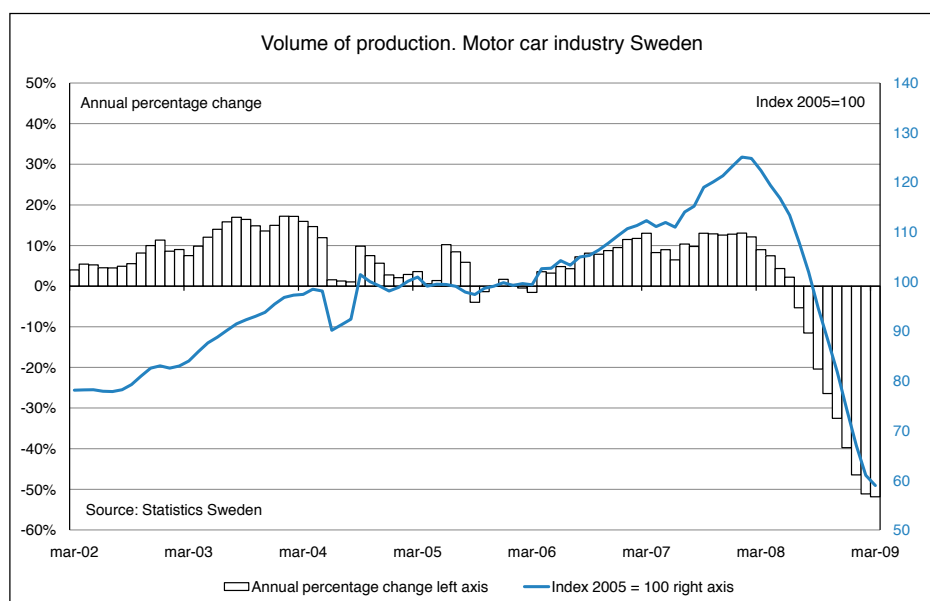
Som en konsekvens av en förväntad halvering av försäljningen i bl.a. Europa i år räknar vi med att tillverkningen i Sverige slutar omkring 25 000 tillverkade enheter i år mot nära 47 000 i fjol.

Efterfrågan på personbilar globalt är för närvarande begränsad och läget för personbilsindustrin i Sverige är här inte unikt på något sätt. De flesta tillverkare har påverkats starkt negativt av finanskraschen. För **personbilsindustrins** anläggningar i Sverige drogs produktionstakten ner redan under andra halvåret i fjol. Under sista kvartalet minskade produktionen med 45% i årstakt och under första kvartalet i år med preliminärt 65%.

Beroendet av efterfrågan i USA, Storbritannien, Tyskland och den egna hemmamarknaden är stor för tillverkarna i Sverige. I USA bedöms personbilförsäljningen gå ned från fjolårets 13 miljoner (16,1 miljoner 2007) enheter till omkring 9,5 miljoner enheter i år. Trots skrotningspremier i en del länder i Europa räknar vi med en tillbakagång med minst 15% i Väst-europa eller till 11,5 miljoner enheter i år. Bilexporten från Sverige och därmed också produktionen påverkas naturligtvis starkt negativt av denna nedgång.

Exporten av **bilkomponenter** från underleverantörer i Sverige till produktionsanläggningar i Europa (84% av denna export) har också fallit i takt med att produktionen även där minskat. Under första kvartalet i år bedömer vi att exporten av bildelar minskat med 45% till Europa. Exporten av bildelar bedöms totalt minska med 40% i år.

I vår tidigare konjunkturbarometer för årets första kvartal rapporterade bilindustrin sammantaget en kraftigt minskad ordergång om än inte i fullt lika stor omfattning som i slutet av förra året. Produktionsstatistik från SCB visade att produktionsvolymen för motorfordonsindustrin halverats under det första kvartalet i år jämfört med första kvartalet i fjol. Vi räknar med att nedgången under andra och tredje kvartalet blir fortsatt hög, men att produktionsnivån kan stabiliseras under årets senare del. En viss återhämtning bedöms här ligga betydligt närmare för personbilar än för tunga lastbilar. Produktionsnedgången för motorfordonsindustrin i Sverige väntas sammantaget bli i 45% i år, vilket är den enskilt största tillbakagången någonsin.

Maskinindustrin: Ras i investeringar slår hårt

Redan efter sommaren i fjol började efterfrågan för maskinindustrin minska och under fjärde kvartalet föll produktionen med 13% i årstakt. Under första kvartalet i år har läget förvärras. I vår senaste barometer för första kvartalet rapporterade maskinindustrin den sämsta ordergången som någonsin uppmäts. Naturligtvis återspeglades detta i ett högt produktionsfall. Enligt de senaste siffrorna för mars i år minskade produktionsvolymen med 34% i årstakt.

Fortsatt oro på finansmarknaderna i kombination med ett minskat kapacitetsutnyttjande i industrin globalt begränsar företagens expansionsinvesteringar. Exempelvis anser få företag i DG EcFin barometerundersökningar för EU-länderna att produktionskapaciteten begränsar expansionsmöjligheterna i år. Efterfrågan på maskinutrustning inskränker sig därför mer till rationaliserings- och ersättningsinvesteringar, men även dessa bedöms bli låga framöver.

Det finns dock delar inom maskinindustrin som möter en jämförelsevis bra efterfrågan som exempelvis maskiner för energisystem, miljö eller för olika typer av infrastruktur som vägar, järnvägar och flygplatser. Därtill förefaller efterfrågan på investeringsvaror vara åtminstone hittills fortsatt hög i Kina, detta enligt officiella siffror. Expansionen i Kina eller för vissa produktsegment kan däremot knappast förväntas kompensera för en kraftig nedgång för andra typer av maskiner. En mycket omfattande nedgång visar tillverkare av maskiner för andra industrier än teknikföretag.

Hela 70% av svensk export av maskinutrustning säljs i USA och övriga EU. På båda dessa områden bedöms investerings-tillväxten falla med minst 15% i år. När också investeringarna i Sverige, och här särskilt i industrin minskar finns få ljuspunkter. Vi räknar med att produktionen för maskinindustrin i Sverige minskar med 30% i år. Detta blir i så fall den sämsta utvecklingen ett enskilt år någonsin. Den genomsnittliga långsiktiga årliga tillväxten för branschen är, förvisso med stora variationer, cirka 2,5% per år. Läget är nu högst onormalt i denna bransch.

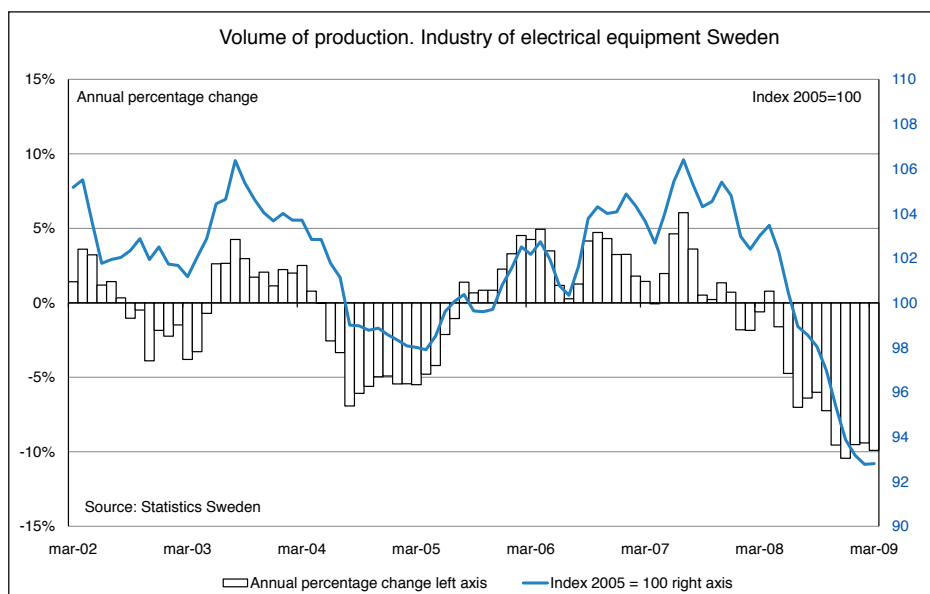
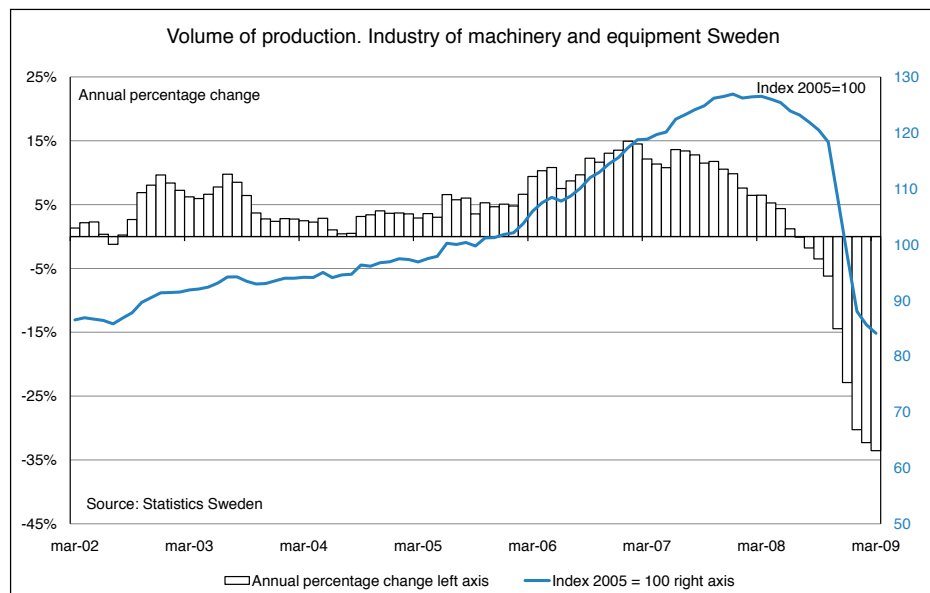
Lägre kapitalkostnader, behov hos kunderna av ständigt ny produktiv maskinteknik och rationaliseringsutrustning tillsammans med den senaste tidens ökade optimism i olika barometerundersökningar, bl.a. i det tyska IFO indexet, kan dock lägga grunden till en lite bättre efterfrågan på sikt. Vi ställer

oss dock tveksamma till att redan år 2010 skulle innebära en markant återhämtning för maskinindustrin. Erfarenhetsmässigt har förloppet varit utdraget särskilt vid finanskriser, vilket talar emot en snabb återhämtning. Höga färdigvarulager begränsar också produktionen på kort sikt. Vi räknar med en tillbakagång även nästa år, men att en förbättring sker under andra halvåret 2010.

Elmaskin-, tele- och instrumentindustri: Sämre tider även här

Läget för tillverkare av **elmaskiner och elapparater** har också försämrats om än hittills i mer begränsad omfattning. Produktionsvolymen föll med 10% under fjärde kvartalet i fjol i årstakt. Under första kvartalet i år minskade produktionen i samma storleksordning. Kraftrelaterade branscher har en relativt bra efterfrågan. Konsumentinriktad elutrustning som belysning, vitvaror och elkomponenter för motorfordon har å andra sidan tappat stora volymer. Detta beror naturligtvis främst på att hushållens konsumtion och inköp av varaktiga varor minskat i år.

Innevarande orderläge talar för en svag utveckling framöver

ver. Finansproblemen påverkar dessutom tillverkare av elektrotekniska investeringsvaror än energiutrustning negativt. Två tredjedelar av exporten går till EU och vi bedömer att efterfrågan här minskar i stor omfattning i år. Som följd räknar vi med en tillbakagång i produktionsvolymen för tillverkare av elmaskiner och elapparater i Sverige med 6% i år. Positivt är några stororder inom energiområdet som begränsar nedgången något framöver.

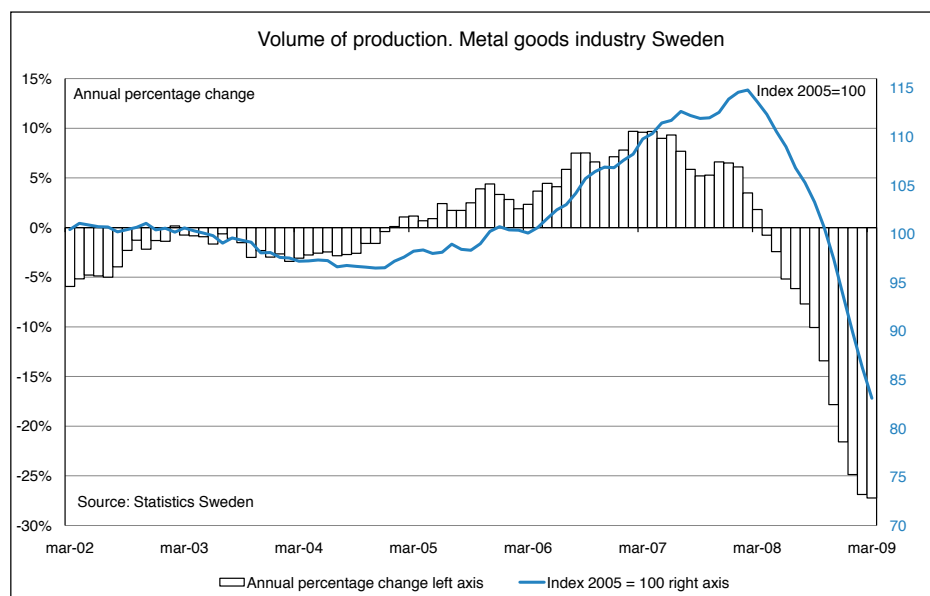
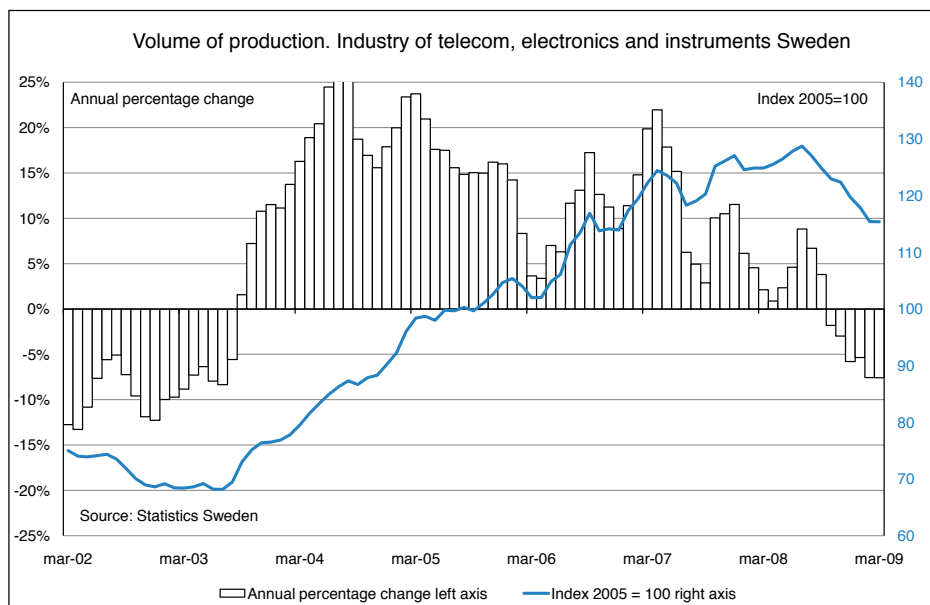
Inom **instrumentindustrin** är läget mindre negativt än för teknikföretag sammantaget. Det gäller främst tillverkare av medicinsk utrustning, vilka expanderar om än måttligt för tillfället. Tillverkare av instrument för processtyrning, mätning och kontroll visar å andra sidan en mindre försvagning, vilket sammanhänger med lägre efterfrågan på grund av minskat kapacitetsutnyttjande och minskad industriproduktion i såväl Sverige som globalt. I **teleindustrin** växte volymerna något i början av 2009. Sammantaget för tele-, elektronik- och instrumentindustrin räknar vi med ett volymfall på 5% i år.

Metallvaruindustrin: Ned i takt med industrin

Efterfrågan för **metallvaruföretag** har minskat i stor omfattning det senaste halvåret. Preliminärt minskade produktionsvolymen med höga 25% under det första kvartalet i år jämfört med motsvarande kvartal i fjol. Metallvaruindustrin följer till sin största del kunderna i Sverige, då tvåtredjedelar av produktionen består av insatsvaror och en jämförelsevis låg andel av försäljningen direkt exporteras. Aktiviteten i branschen är därför ofta en återspeglning av tillväxten inom industrin och här i första hand maskin- och bilindustri, där ju nedgången varit kraftig. En annan stor del av försäljningen är byggberoende. Den svenska byggmarknaden har också försvagats vilket återspeglas i minskad efterfrågan för tillverkare av s.k. byggmetaller.

Exportförsäljningen har visat en klar nedgång i år, vilket inte är förvånande mot bakgrund av att insatsvaror också utgör en stor andel av metallvaruexporten. Detta är en direkt återspeglning av lägre produktion internationellt och särskilt inom Europa för teknikföretag.

Hemmaefterfrågan för metallvaruföretagen blir alltså mycket svag då produktionen faller i stor omfattning för bl. a. maskin- och bilindustrin. För byggrelaterade metaller är läget också ansträngt eftersom bygginvesteringar minskar

i Sverige. Byggaktiviteten på de största exportmarknaderna Norge, Danmark och Tyskland försämras också i rask takt. Den kraftiga nedgången på såväl export- som hemmamarknaden för metallvaruföretagens kunder innebär att produktionsvolymen bedöms falla i stor omfattning, eller med 25% i år. Även i metallvaruindustrin begränsas produktionsutvecklingen på kort sikt av höga färdigvarulager.

Arbetsmarknaden

Antal anställda minskar i stor omfattning

Eftersom tillväxten för teknikföretag var positiv under första halvåret i fjol var också efterfrågan på arbetskraft fortsatt hög under huvuddelen av året. Antalet anställda ökade för helåret 2008 med 1,6%. I takt med att produktionsvolymen började minska under andra halvåret i fjol minskade även efterfrågan på arbetskraft. Under fjärde kvartalet minskade antalet anställda med 9 000 personer jämfört med tredje kvartalet. Det var främst en nedgång i tillfälligt anställda och därtill har företagen dragit ned på inhyrd personal (se även Teknikföretagens rapport om bemanningsföre-

tag publicerad mars 2009, www.teknikforetagen.se).

Antalet varsel om uppsägning har nått mycket höga nivåer. Mellan perioden oktober 2008 och april 2009 har cirka 41 000 personer varslats om uppsägning. Behovet av arbetskraft har såväl i Teknikföretagens som i Konjunkturinstitutets konjunkturbarometrar nått mycket låga nivåer.

Den omfattande produktionsminskningen innebär naturligtvis att även antalet anställda minskar om än med viss fördröjning. Under första kvartalet i år har antalet anställda minskat i accelererad takt. Enligt SCB:s arbetskraftsundersökningar har antalet anställda i teknikföretag minskat med 6,5% under första kvartalet i år och i april med 7%. Möjligheterna för teknikföretag att utnyttja det avtal om minskad arbetstid kan förhoppningsvis bidra till att nedgången i antalet anställda framöver inte blir fullt lika stor som annars vore fallet. Antalet varsel framöver bedöms avta något jämfört med de senaste månadernas stora antal.

Vi räknar med att antalet anställda minskar med 12 procent i år vilket på ett år motsvarar en minskning med drygt 40 000 personer. Särskilt omfattande kommer nedgången i antalet anställda vara i metallvaru-, maskin- och inte minst i bilindustrin.

Bedömningen i dagsläget är att antalet anställda minskar även nästa år om än inte fullt lika omfattande som i år.

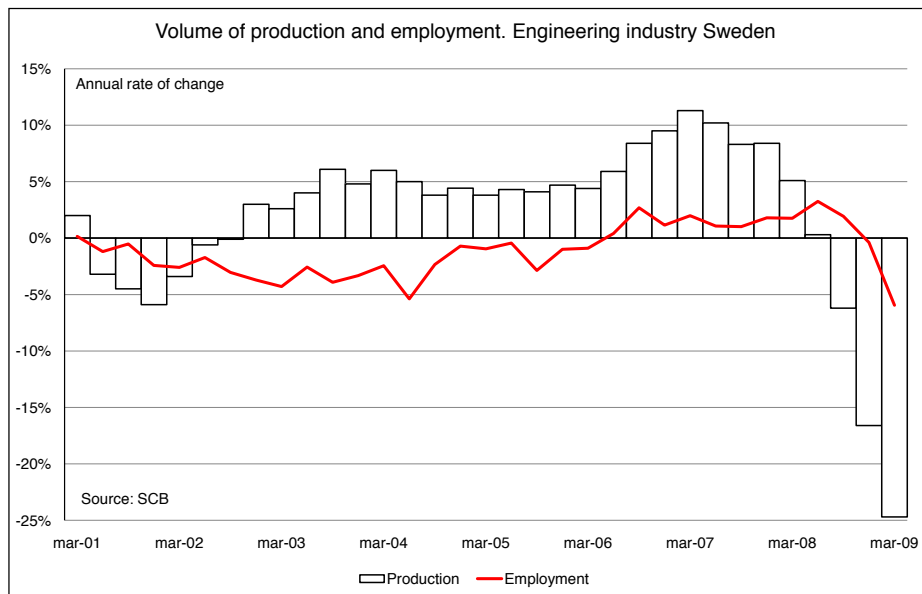
Producentpriser

Tillfällig prisuppgång

Producentpriserna (PPI dvs. företagens försäljningspriser på hemma- och exportmarknaden) har accelererat uppåt det senaste halvåret. Förklaringen är främst den omfattande kronförsvagningen. Sedan augusti i fjol har kronan enligt det s.k. TCW indexet försvagats med ungefär 15%. Mot Euron har kronan försvagats något mer och mot US dollar med hela 25%. För teknikföretag ökade PPI med hela 8,5% i årstakt i mars. Ökningen i exportpriserna var större eller 12,5%. Det var den högsta prisökningstakten sedan våren 1993 eller efter det att kronan började flyta fritt november 1992.

Nedgången för den svenska kronan ger således exportföretagen en möjlighet att stärka sina vinstmarginaler och/eller exportvolymen. Det bör noteras att den resultatpåverkande effekten normalt är förskjutet cirka sex månader då en del företag säkrar sin valutaexponering. Osäkert är också hur stor effekten är i ett läge där efterfrågan minskar mycket kraftigt. Därtill får ju företagen också ökade kostnader för sin import av bl. a. insatsvaror, vilket minskar nettoeffekten.

I **maskinindustrin** ökade PPI enligt senaste uppgift i mars med höga 12% i årstakt. Här är det främst exportpriserna som ökar, medan hemmamarknadspriserna ökat i lägre takt. En likartad utveckling visar metallvaruindustrin där

PPI ökade 8,3% varav exportpriserna med hela 17%. För motorfordonstillverkare var prisuppgången 9%. Vi noterar lägre priser om än mycket begränsat i tele-, instrument- och elektronikindustrin sammantaget. Det är här i vanlig ordning endast teleindustrin som rapporterar prisfall.

Vi räknar med att prisuppgången dämpas under loppet av 2009. Minskad tillväxt, lågt pristryck från insatsvaror som metall- och stålpriser samt begränsade prisökningar i konkurrentländerna talar för dämpade priser framöver.

Därtill har kronan stärkts i april, en trend som mycket väl kan förväntas fortsätta.

Sammantaget bedöms PPI för teknikföretag i Sverige öka med 7% under 2009. Prisökningstakten dämpas successivt och vi räknar med att PPI för teknikvaror kan komma att öka med nära 3% i årstakt under sista kvartalet. Detta är då mer i linje med utvecklingen inom USA och Euroområdet.

Efter en ökning på 0,9% under 2008 ökade producentpriserna för teknikvaror inom **EMU** i mars med 1,0% i årstakt. Prisökningarna ligger högst i maskinindustrin eller med cirka 2% i årstakt. För motorfordon och delar till motorfordon ökar priserna i begränsad omfattning eller med 1% i mars. Inom tele-, instrument- och elektronikindustrin faller priserna, och här i något högre grad än i Sverige – eller med 2% i årstakt. Totalt bedömer vi att PPI för teknikvaror i Euroområdet ökar med begränsade 1,2% i år.

I **USA** ökade PPI för teknikvaror med 2,7% i fjol vilket var den högsta ökningstakten sedan 2005. Producentpriserna har därtill stigit ytterligare något under senare tid. Under första kvartalet ökade PPI med 3,2% i årstakt. Det beror bland annat på att tidigare omfattande prisfall på elektronikprodukter har avtagit samtidigt som priserna i bilindustrin ökat något. PPI bedöms öka med omkring 2,5% i år. Den låga efterfrågan och dollaruppgången begränsar möjligheterna till ytterligare prisökningar samtidigt som effekterna på PPI för teknikföretag av fjolårets kraftiga ökning på bland annat stål faller ur statistiken.

Råvarupriserna har från höga nivåer fallit i stor omfattning sedan i somras räknat i såväl dollar som i svenska kronor. Detta är bl.a. ett resultat av fallande efterfrågan när industriproduktionen globalt minskat i stor omfattning. Sedan årsskiftet visar däremot en del metaller en uppgång,

särskilt koppar, men även aluminium och zink har stigit något sedan botten vid årsskiftet.

Delvis beror detta på lager- och utbudssituationen, men också på att Kina uppenbarligen köpt på sig en hel del koppar när priset var mycket lågt i vintras. Efterfrågan på koppar i Kina kan också ha sin förklaring i en liten ökning i industriproduktionens tillväxt under februari och mars i år jämfört med tidigare. Samtidigt har vi sett att andra konjunkturindikatorer som inköpschefernas index inte faller längre i en lång rad av länder jämfört med årsskiftet vilket också kan förklara en lite högre efterfrågan på metaller.

För teknikföretag, som är generellt är storkonsumenter av metaller och stål, har prisfallet inneburit en klar lättnad. De på sina håll stigande råvarupriser kan vara en första signal om en mindre svag konjunktur. Om den prisuppgång vi sett på vissa metaller återspeglar en återhämtning i konjunkturen är detta naturligtvis mer positivt.

Stålspriserna har fallit sedan toppen i fjol höstas. Stålproducenter inom främst EMU har dragit ner produktionen som ett resultat av att stålförbrukare minskat sin produktion. Under första kvartalet bedömer vi att stålförbrukare inom EMU minskat produktionen med närmare 40%. Samtidigt är färdigvarulagren stora för ståltillverkare. Prisfallet på stål bedöms fortsätta tills det att lagersituationen normaliseras och innan stålefterfrågan tilltar efter den nu omfattande produktionsnedgången hos stålförbrukare.

Försäljningspriser (PPI) Teknikföretag internationellt

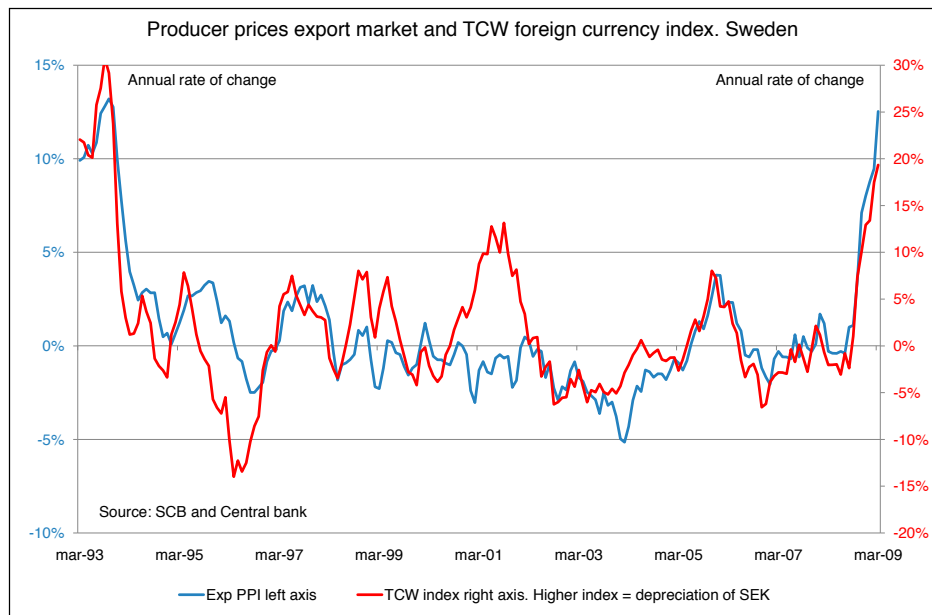
Årlig procentuell förändring	2008	2009
Sverige	1,0	7,0
EMU	0,9	1,2
USA	2,7	2,5

Sammanfattning teknikföretag internationellt

Nedgång med få undantag. Investeringsvaror och motorfordon i historisk tillbakagång.

Den internationella finansiella krisen, som bl.a. medfört en ökad riskpremie och sämre möjligheter till krediter innebär att efterfrågan globalt på **investeringsvaror** har minskat i hög omfattning. Läget är redan mycket bekymmersamt och kommer att fortsätta försämrats.

Tillväxten av investeringar i maskiner och anläggningar visade en nedgång i volym med 18% i **USA** under första

kvartalet i år jämfört med första kvartalet i fjol. I USA har också de tidigare mycket expansiva ICT-investeringarna börjat minska. Samtidigt har bostadsbyggandet nått mycket låga nivåer. Maskinorder i USA minskade i stor omfattning i mars i år, eller med 30% i årstakt. Detta indikerar att investeringarna i USA fortsätter att falla stort även under andra och tredje kvartalet i år.

Inom **EU15** (västra Europa) var investeringsnedgången 4,7% och för de 12 nya medlemmarna var nedgången 3,2% enligt de senaste uppgifterna från sista kvartalet i fjol. En preliminär bedömning av ordergången på investeringsvaror för marknaden inom såväl hela **EU27** som **Euroområdet** visar en volymnedgång på 25% under första kvartalet. Detta indikerar att nedgången i efterfrågan på investeringsvaror accelererat. Inom **EMU** och **USA** räknar vi med att investeringstillväxten minskar med 15% vardera i år.

Även i övriga regioner har efterfrågan avtagit. Ett möjligt undantag är efterfrågan från **Kina** där offentliga siffror visar en fortsatt hög kapitalbildning i den tillverkande industrin, vilket förefaller förvånansvärt mot den kraftiga inbromsning som skett i industriproduktion och i en minskad export. I det tidigare expansiva **Ryssland** har investeringsefterfrågan också avtagit snabbt.

Maskinindustrin i Tyskland är med få undantag världsledande på export av maskiner för industrin. Exportorder för tysk maskinindustri har halverats (!) i årstakt under första kvartalet i år vilket indikerar att efterfrågan i världen minskat snabbt och i mycket stor omfattning.

Den penningpolitiska stimulans som nu genomsyrar världen kommer verka positivt för investeringsvaruindustrin på sikt. De kraftigt sänkta räntorna är naturligtvis en återspeglning av konjunkturläget men också på priset på kapital. Hur man än räknar har räntesänkningarna som genomförts på global basis bidragit positivt till en reduktion av kapitalkostnaderna. Riskpremien på företagsobligationer är dock fortfarande på en hög nivå. Positivt i dagsläget är också att Federal Reserves undersökningar rörande affärsbankernas "lending practices" nu visar en klar förbättring jämfört med såväl första kvartalet i år som fjärde kvartalet i fjol.

I såväl **USA** som **EU27** har tillväxten för maskinindustrin

mellan 1990- 2008 begränsats till i genomsnitt 1,5% vardera per år.(men med stora årliga variationer) Under denna period har produktionstillväxten toppat med 3-4 års mellanrum. Upp- och nedgångar har alltså pågått i genomsnitt mellan 18-24 månader. Finanskrisen i början av 1990-talet gav dock ett mer utdraget nedgångsförlopp i såväl USA som inom EU. Den amerikanska tillväxten kom däremot igång betydligt snabbare än inom EU: Framför allt var dåvarande tyska Bundesbank sena med att stimulera ekonomin med räntesänkningar. Återföreningen och hög inflationstakt fördröjde en stimulans i Tyskland. Denna gång har såväl FED som ECB varit snabba med räntesänkningar. Nu finns heller inte någon större eftersläpning i nedgången för industrin inom EU jämfört med USA.

Under perioden 2006-2008 har världen haft en hög investeringstillväxt. Enligt IMF ökade världens bruttoinvesteringar från 11 150 Mdr USD år 2006 till 14 550 Mdr USD i fjol. Efter denna, i ett historiskt perspektiv, omfattande tillväxt är en optimistisk bedömning att investeringsvaruindustrin kan återhämta sig först under andra halvåret 2010 för att nå en tillväxttopp under 2012.

Tillverkare av insatsvaror till teknikföretag påverkas naturligtvis även negativt av en minskad teknikproduktion. Det gäller inte minst leverantörer till maskin- och bilindustri. De närmaste kvartalen är dessutom insatsvaruproducenter i stort behov av att reducera sina färdigvarulager.

Inom **ICT** har aktiviteten avtagit, om än mindre markant. Inom EU är dock försämringen omfattande eller ett volymfall på preliminärt 40% inom såväl data- som teleprodukter under första kvartalet i år. Även i länder inriktade mer på konsumentelektronik som Polen, Ungern och Tjeckien faller produktionen i hög takt.

I USA visar ICT-sektorn sammantaget en tillbakagång med måttliga 8% under första kvartalet. Volymerna växer här svagt för teleindustrin, vilket bidrar till att begränsas av nedgången. I Korea och Taiwan faller också produktionsvolymerna. Här påverkas också komponentindustrin i Taiwan av stora färdigvarulager som ännu inte reducerats till fulllo. I Korea däremot har nu lagren börjat minska efter en omfattande ökning i fjol.

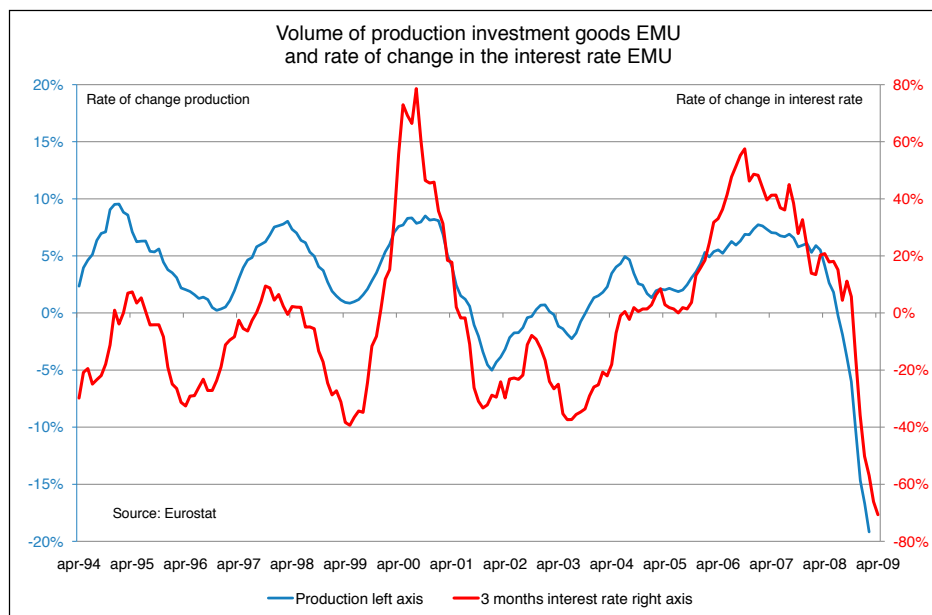
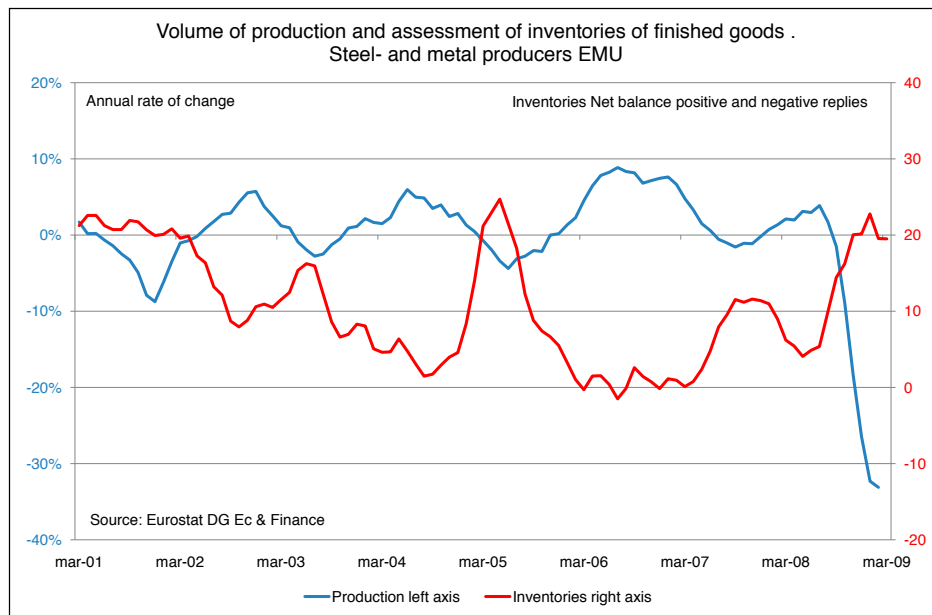
Volymfallet i många länder är ett resultat av att hushåll-

len avvaktar med sina inköp av konsumentelektronik. Den globala PC- och mobiltelefonförsäljning bedöms ha minskat med 7% respektive 14% under första kvartalet.

Globalt blir nedgången i ICT industrin naturligtvis omfattande i år. Prisfall och ständigt införande av ny teknik innebär dock att branschen kanske har bäst möjlighet att snabbt komma igång när väl konsumenternas förtroende återvänder.

Motorfordon är den delbransch som hittills påverkats mest negativt. Försäljning och produktion minskar över i stort sett hela världen i år. En positiv faktor redan i dagsläget är dock exempelvis att produktionsstakten i personbilsindustrin i Europa ökat något i mars jämfört med januari och februari (justerat för arbetsdagar). Antalet tillverkade personbilar i Europa har dock minskat under första kvartalet i år med hela 1 854 000 enheter jämfört med första kvartalet i fjol.

För EU-området räknar vi med ett produktionsfall på 35% för motorfordonsindustrin inom såväl gamla västra

EU som i de nya medlemsstaterna i år. Japan bedöms också visa en produktionsminskning för motorfordonsindustrin på 35%. I USA blir nedgången för motorfordonsindustrin i år den kraftigaste sedan 1974 (första oljekrisen) och med ett förväntat produktionsfall på 40%.

Införandet av skrotningsskatter kan tillfälligtvis ge lite andrum på vissa marknader som Tyskland, Frankrike, och UK, men detta ger å andra sidan sämre förutsättningar för eventuell tillväxt under kommande år. Det gör också att produktionsciffror för EU:s bilindustri mer tillfälligt kommer att se lite bättre ut det närmaste halvåret jämfört med läget i vintras.

En ytterligare positiv faktor är att färdigvarulagren (bilar plus komponenter) har börjat reduceras något efter en omfattande ökning under senare delen av fjolåret i såväl USA som EMU. Lageranpassningen bedöms fortsätta året ut.

Vi räknar med att bilindustrin globalt, särskilt personbilar, återhämtar sig svagt nästa år. Bland annat förväntas årets låga personbilsförsäljning i USA öka med en miljon enheter till omkring 10,5 miljoner nästa år. Vi räknar däremot inte med att personbilsregistreringarna tilltar i någon större utsträckning i Europa nästa år, då årets skrotningssubventioner troligtvis inte kommer att omfatta hela 2010 i de länder som infört dessa.

Marknadsindikator för teknikexport

Hela två tredjedelar av svensk teknikproduktion exporteras. I branscher som maskin-, tele- och bilindustrin är andelen mellan 75-90%. Den internationella konjunkturutvecklingen är därför här av största betydelse. Den svenska teknikexporten kan utöver sedvanlig branschindelning delas upp i insatsvaror, investeringsvaror samt konsumtionsvaror. Den globala marknadsindikatorn för svensk teknikexport nedan är baserad på den sammanvägda förväntade tillväxten på de tjugotre största exportmarknaderna för teknikföretag i Sverige. Siffrorna indikerar en starkt minskad marknadstillväxt i år.

Den minskade efterfrågan innebär enligt våra kalkyler en minskning i svensk export av teknikvaror på 100 Mdr SEK under 2009.

Marknadsindikator för teknikexport

Årlig procentuell förändring i volym	Andel	2008	2009
Produktionsvolym teknikföretag (insatsvaror)	20 %	1,6	-19,0
Fasta bruttoinvesteringar (investeringsvaror)	47 %	1,2	-11,0
Hushållens konsumtion (konsumtionsvaror)	33 %	0,8	-1,4
Summa sammanvägd marknadsindikator		1,2	-9,5

KÄLLA: SCB, TEKNIKFÖRETAGEN, CONSENSUS ECONOMICS, NATIONELLA STATISTIKBYRÅER, EUROSTAT, DG EC. & FINANCE, NATIONELLA BRANSCHORGANISATIONER

Investeringar Volym

Årlig procentuell förändring	2009	2010
USA	-15,0	-4,0
EMU	-15,0	-3,0
Tyskland	-12,0	-3,0
UK	-10,0	-3,0
Norge	-6,0	-2,0
Danmark	-10,0	-5,0
Finland	-10,0	-3,0

Produktionsvolym Teknikföretag

Årlig procentuell förändring	2009	2010
USA	-20,0	3,0
EMU	-23,0	-1,0
Tyskland	-20,0	0
UK	-22,0	-2,0
Norge	-3,0	-4,0
Danmark	-20,0	-3,0
Finland	-15,0	-2,0

BNP Volym

Årlig procentuell förändring	2009	2010
USA	-3,0	1,0
EMU	-3,5	0
Tyskland	-4,5	0
UK	-4,0	-0,5
Norge	-2,0	+0,5
Danmark	-2,5	0
Finland	-4,0	1,0
Kina	5,0	7,0
Ryssland	-5,0	-2,0
Sverige	-5,0	-0,5

KÄLLA: SCB, TEKNIKFÖRETAGEN, CONSENSUS ECONOMICS, NATIONELLA STATISTIKBYRÅER, EUROSTAT, DG EC. & FINANCE, NATIONELLA BRANSCHORGANISATIONER

USA

Först ner – först upp

De negativa effekterna av bolånekrisen och den finansiella oron på den amerikanska ekonomin fortsätter. När detta skrivs är det fortfarande svårt att finna mer markanta ljuspunkter. Husbyggandet har landat på en mycket låg nivå eller ungefär 500 000 enheter mot ett normalläge på omkring 1,5 miljoner. Utfallet av konsumentförtroendet i den s.k. consumer confidence indikatorn har under första kvartalet nått nya bottennivåer, om än med en förbättring i april. Utöver detta förvän-

tas personbilsförsäljningen minska till 9,5 miljoner enheter i år. Utsikterna för hushållens konsumtion såväl i år som nästa år är fortsatt dystra, då bl. a. arbetsmarknadsläget försämrats.

Antalet anställda har sedan konjunkturtoppen i januari i fjol minskat med 5,5 miljoner personer till 132,5 miljoner i april i år. En tröst är att sambandet mellan arbetskraftsbehov och BNP-förändring är starkt och starkare än i många andra länder. Upp och nedgångar i tillväxten får därför ganska snabbt genomslag på efterfrågan i arbetskraft. En återhämtning som förr eller senare infinner sig kommer naturligtvis sätta igång arbetsmarknaden, även om det fortfarande ser mer dystert ut.

Det var under sista kvartalet i fjol som BNP-tillväxten började minska och detta för första gången sedan tredje kvartalet 1991. Nedgången var måttlig eller med 0,8% jämfört med motsvarande kvartal året innan. Under första kvartalet i år fortsatte tillväxten att minska, eller med 2,6% jämfört med första kvartalet i fjol. BNP-tillväxten bedöms minska med 3% i år. Investeringar i privat sektor – som backade med 6,7% i fjol – bedöms minska med minst 15% i år.

Produktionsvolymen faller med 20% för teknikföretag

Produktionsvolymen minskar nu i stor omfattning för teknikföretag sammantaget. Under första kvartalet i år minskade produktionen med 18 procent i årstakt. Produktionsvolymen för maskinindustrin föll med 19% till följd av minskade investeringar i den amerikanska ekonomin. Minskad bilsförsäljning har inneburit att produktionsvolymen i bilindustrin sammantaget minskat med hela 50% under första kvartalet. Under andra kvartalet pekar Ford och GM:s produktionsplaner på fortsatta produktionsfall i samma storleksordning. Samtidigt planerar GM – om nu företaget överlever i nuvarande form – att ”stänga butiken” i Nordamerika under 9 veckor i sommar vilket är en tydlig indikator på att problemen i bilindustrin inte är över.

En ”optimistisk” bedömning är att produktionsvolymen för USA:s teknikföretag sammantaget minskar med 20% i år. Bidragande orsaker är bl.a. den starkare dollarn, problemen i bilindustrin, minskade investeringar på hemmamarknaden samt ett fortsatt lågt bostadsbyggande. Det finns samtidigt en och annan ljuspunkt i den amerikanska ekonomin som möj-

ligtvis kan utmytna i en stabilisering senare i år. Exempelvis rapporterar inköpscheferna i både industrin och servicesektorn lite högre eller snarare lite mindre låg aktivitet under de fyra första månaderna i år jämfört med december i fjol. Räntesänkningarna bedöms verka positivt på sikt, inte minst då möjlighet här ges för hushållen att refinansiera sig till en lägre räntenivå. En avtagande inflationstakt stärker därtill köpkraften. De finanspolitiska stimulanserna och räddningspaketet för banksektorn bör också rimligtvis bidra positivt.

Under tidigare konjunkturcykler har USA varit ledande i den bemärkelsen att en avmattning respektive acceleration av konjunkturförloppet har påbörjats tidigare jämfört med EU. Vi räknar med att fallet blir så även denna gång.

Svensk teknikexport till USA faller i stor omfattning trots kronförsvagning

Teknikexporten från Sverige till USA minskade med 12% i fjol. Vår preliminära uppskattning för första kvartalet i år visar på en tillbakagång på 25%. En mycket hög siffra, trots en högre dollarkurs under perioden. Förklaringen är främst att svensk bilexport minskar kraftigt. Under de fyra första månaderna i år halverades försäljningen av Sverigerelaterade märken jämfört med motsvarande period i fjol. Mot bakgrund av fallande investeringar i den amerikanska ekonomin minskar också exporten av maskiner från Sverige i stor omfattning. En minskning av svensk export på 25% för helåret 2009 skulle innebära en försäljningsnedgång på ungefär 11 Mdr SEK, en icke obetydlig summa.

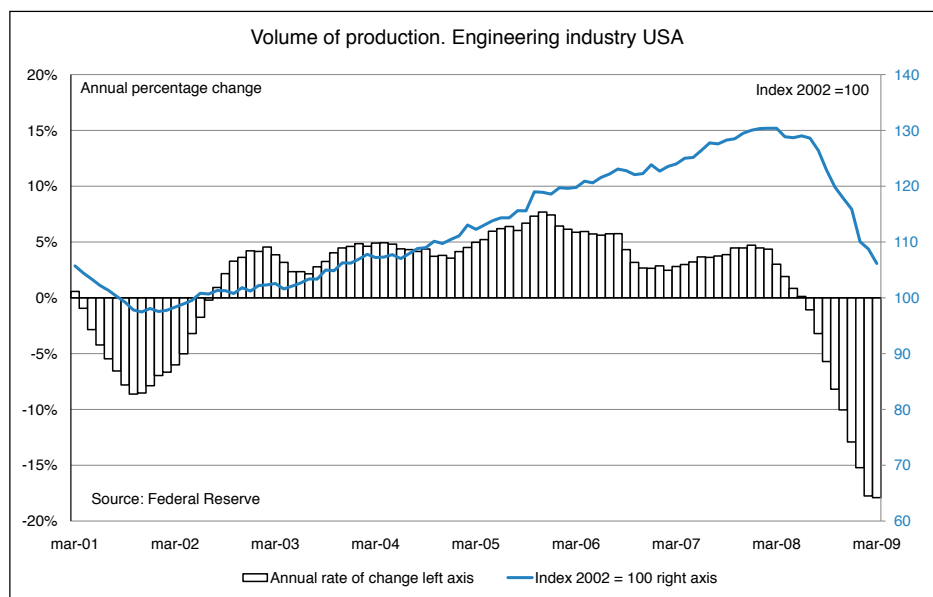
Europa

Tyskland: Stor nedgång även här

Läget i Tyskland har försämrats snabbt i takt med att exportindustrin påverkats alltmer negativt av den internationella finanskraschen. En klart lägre aktivitet började synas redan under sista kvartalet i fjol då tillväxten för såväl investeringar som hushållens konsumtion minskade. Arbetsmarknadsläget har samtidigt försämrats och den tidigare höga sysselsättningsstillväxten har i stort sett upphört. Som en effekt av ett sämre arbetsmarknadsläge är utfallet i hushållens confidence indikator nu också det sämsta denna början av 1980-talet.

Hemmaefterfrågan på investeringsvaror blir mycket låg i år då kraftigt fallande industriproduktion, minskat kapacitetsutnyttjande och svag byggaktivitet begränsar efterfrågan. Hemmaorder för maskinindustrin minskade med hela 45% under första kvartalet i år, vilket indikerar ett kraftigt fall i hemmainvesteringar – ett fall som troligtvis blir betydligt mer omfattande än vad många förväntar sig i dagsläget.

Hushållen har dock tillbringat en hel del tid i bilhallarna då skrotningspremier tillfälligtvis ökat försäljningen av personbilar. Samtidigt faller detaljhandelsförsäljningen exklusive bilar

med 2% i årstakt i dagsläget. Det mesta tyder alltså på en låg inhemsk efterfrågan i Tyskland i år. BNP tillväxten bedöms minska 4,5% i år.

Tillväxten har fallit stort för industrin i allmänhet och för teknikföretag i synnerhet. Produktionsnivån för teknikföretag var hela 25% lägre under första kvartalet i år jämfört med motsvarande kvartal i fjol. Tillbakagången i produktionen är här särskilt omfattande i maskin- och i bilindustrin. Detta har medfört att även många leverantörer i metallvaruindustrin drags med ner. Tele- och elektronikindustrin, som så sent som i december i fjol visade tvåsiffrig volymtillväxt, bromsar nu kraftigt då den globala krisen under våren spritt sig till komponentindustrin. Volymerna i teleindustrin faller med höga 45% i årstakt under första kvartalet. Denna nedgångstakt har pågått sedan tredje kvartalet i fjol.

Konjunkturindikatorer visar på en stabilisering

Utfallet av inköpschefernas index som försämrades kraftigt under hösten i fjol nådde i januari en mycket låg nivå för att därefter ha stigit något. Ett positivt bidrag från bilindustrin har här påverkat utfallet. Exempelvis har orderingen från hemmamarknaden för bilindustrin ökat mellan första kvartalet i år och fjärde kvartalet i fjol.

Enligt den s.k. IFO-indikatorn har förväntningar om ett något starkare affärsklimat det närmaste halvåret också förbättrats successivt mellan december i fjol och mars i år. Detta även om såväl tjänstesektorer som teknikföretag enligt samma indikator fortfarande uppfattar det aktuella läget som dystert. Ledande indikatorer för tysk ekonomi visar däremot ännu inte någon förbättring. Vi räknar med att produktionsnivån faller ytterligare något för teknikföretag under andra kvartalet, men att en stabilisering kan komma under det andra halvåret i år bl. a. mot bakgrund av starkare tro på framtiden samtidigt som de nu stora färdigvarulagren då bedöms ha reducerats.

Det värsta order- och produktionsfallet kan således visa sig vara över. Även här gör vi en ”optimistisk bedömning” och räknar med att nedgången i produktionsvolymen för teknikföretag inskränker sig till 20% i år.

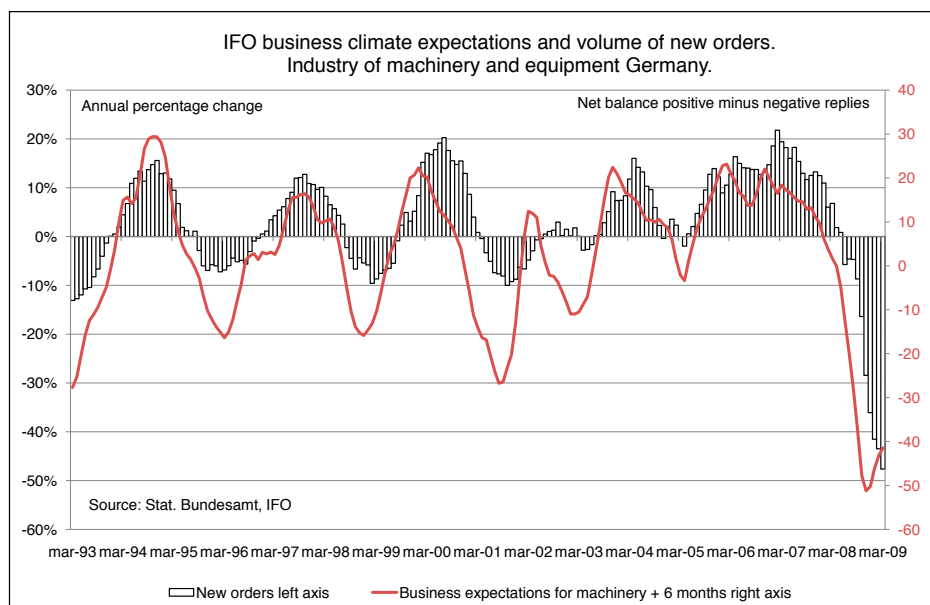
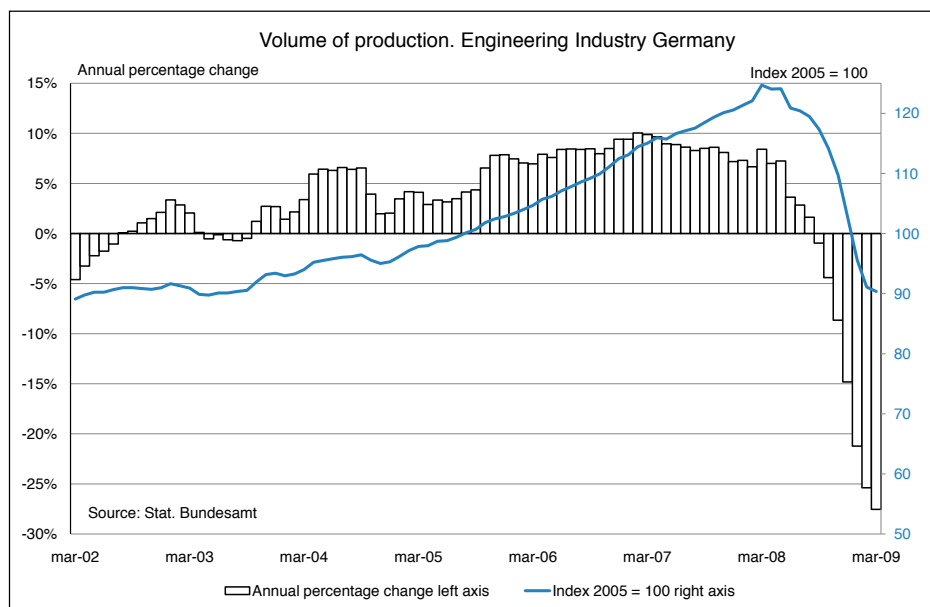
Exporten av teknikprodukter från Sverige till Tyskland har nu börjat minska kraftigt trots en svag svensk kronkurs. Precis som till USA är det främst bil- och maskinexporten som minskar kraftigt. Dessutom minskar

exporten från Sverige av bilkomponenter kraftigt då bilproduktionen avtar i hög omfattning i Tyskland. Skulle exporten från Sverige minska med 20% i år – vilket är vår första bedömning – blir försäljningsbortfallet högt även här eller storleksordningen minus 10 Mdr SEK.

Lika illa i Frankrike, Italien och Storbritannien

I **Frankrike** bedöms BNP tillväxten minska med 3% i år. Precis som i andra länder bedöms investeringar i maskiner och utrustning falla i stor omfattning, eller med 10% – vilket skulle innebära en tillbakagång i samma storleksordning som 1993. Exempelvis har hemmaorder för maskinindustrin i Frankrike minskat med preliminärt 35% under första kvartalet i år. Bygginvesteringars confidence indikator pekar samtidigt på att även bygginvesteringar fortsätter minska efter den nedgång som registrerades redan under fjärde kvartalet i fjol.

Hälften av EU exporten för teknikföretag går sammantaget till **Belgien, Spanien och Tyskland**, eller tre länder där nu såväl inhemsk efterfrågan som industriproduktion faller i särskild stor omfattning. Därför påverkas också exportefterfrågan

för teknikföretag negativt.

Innan exportmarknaderna kvicknar till och innan den inhemska efterfrågan tar fart – möjligtvis någon gång under nästa år – minskar tillväxten för teknikföretag i Frankrike. Positivt är att reduceringen av höga ofrivilliga färdigvarulager har fortsatt månad för månad alltsedan toppen i november i fjol. Siffrorna för bedömningen av orderstockens storlek i teknikföretag visar däremot de sämsta siffrorna på 17 år. Vi räknar med att produktionen backar med 20% i år.

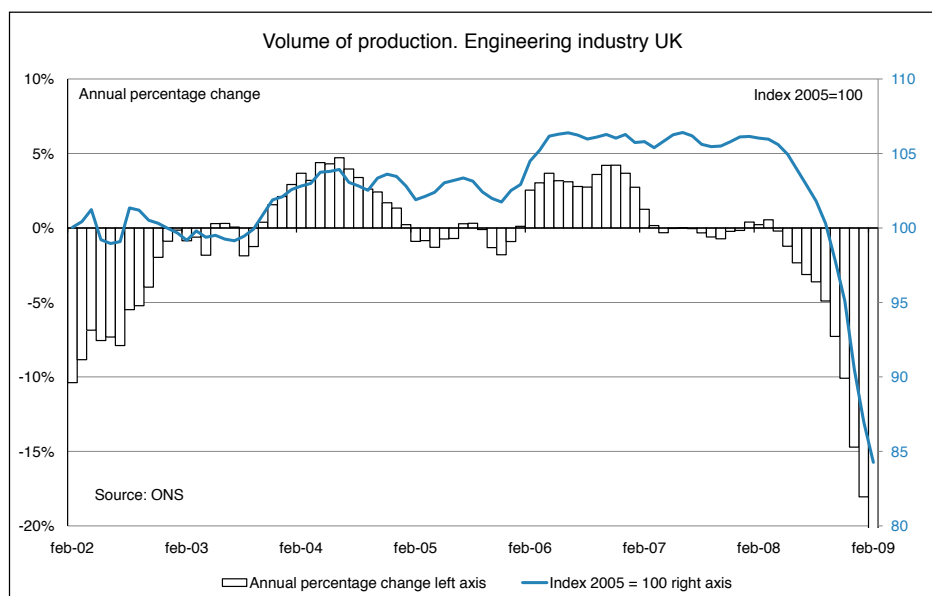
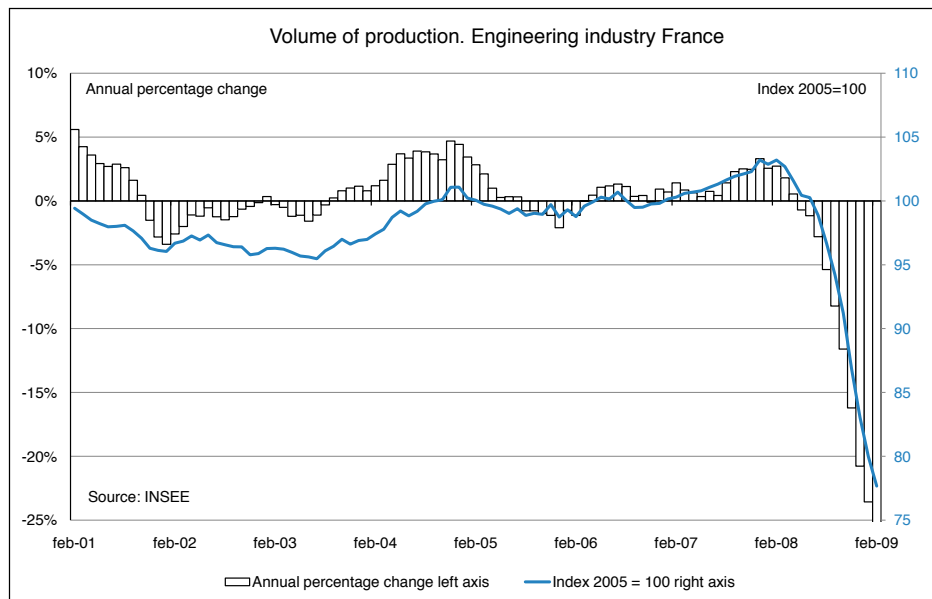
Italiens ekonomi har sedan länge haft uppenbara problem. BNP-tillväxten minskade redan förra året, eller med 1%. När industrin i övriga Europa fortfarande gick för högvarv under 2007 och första halvan av 2008 backade industriproduktionen i Italien. Produktivitetstillväxten har i stort sett varit oförändrad för industrin sedan millennieskiftet samtidigt som löneökningarna stigit med 25%. Delar av industrin därmed har haft svårt att konkurrera.

BNP tillväxten bedöms minska med minst 3% i år. För teknikföretag räknar vi med att nedgången i år blir betydligt kraftigare än i fjol då produktionsvolymen minskade med 4,4%. Nedgången bedöms bli storleksordningen 25% i år. Maskin- och bilindustrin är relativt stor i Italien och här blir produktionsfallet särskilt omfattande. Fortfarande är dock färdigvarulagren höga och orderstockarna bedöms som små av en klar majoritet teknikföretag, särskilt i maskinindustrin. Det finns få tecken till stabilisering. Inköpschefernas index visar dock att det värsta vad gäller nedgången kan vara över, men innan höga lagernivåer reducerats och innan hemmainvesteringar samt den tyska ekonomin kvicknar till bedöms inte produktionen återhämta sig.

Största nedgången

Det tidigare tillväxtundret **Storbritannien** ser nu ut att gå mot sin största ekonomiska nedgång sedan 1981. BNP-tillväxten bedöms minska med 4% eller mer i år. Teknikföretag påverkas särskilt negativt även här. Produktionsnivån var preliminärt 20% lägre under första kvartalet i år jämfört med motsvarande period i fjol. Precis som i stort sett alla andra länder i vår rapport är raset som störst i maskin- och bilindustrin med produktionsminskningar på 20% respektive 45% i årstakt under första kvartalet i år.

Orderstockarna bedöms som små i dagsläget. Utfallet av

siffrorna är de sämsta sedan krisåren under tidigt 1990-tal. Samtidigt uppfattas färdigvarulagren som fortsatt stora. Med en hemmamarknad där investeringarna förväntas minska med minst 10% i år, bilförsäljningen minska med 15% och med exportmarknader som krymper påverkas naturligtvis teknikföretag negativt. Vi räknar med att produktionsvolymen minskar med cirka 22% i år och att den senaste tidens valutafall här ger ett mindre positivt bidrag. En svag återhämtning kan komma under andra halvåret i takt med att bl.a. räntesänkningar, finanspolitiska stimulanspaket samt skrotningspremier för bilinköp bidrar positivt.

Teknikexport från Sverige till Frankrike, Italien och Storbritannien har minskat betydligt i år. Till dessa tre länder räknar vi sammantaget med en minskning av exporten med preliminär 35% under det första kvartalet i år. Detta är främst en återspeglning av att bilexporten minskar kraftigt men också en minskning av exporten av bildelar som är ett resultat av minskad bilproduktion på dessa marknader. Maskinexporten från Sverige till dessa tre länder minskar också stort. Nedgången i maskinexporten är naturligtvis en följd av att investeringstillväxten minskar i hög omfattning i år. Detta återspeglas även

här i hemmaorder för maskinindustrin i Italien och Storbritannien som minskar kraftigt under första kvartalet i år. En minskning av svensk teknikexport för helåret 2009 med 30% på vart och ett av dessa länder innebär en minskad exportförsäljning på hela 20 Mdr SEK.

Skandinaviska länderna: kraftigt utför i Danmark och Finland. Norge svajar allt mer.

Tillståndet i den **danska** ekonomin har försämrats snabbt. BNP föll med 1,1% i följd efter en snabb försämring under andra halvåret och under det sista kvartalet var nedgången kraftig eller 3,8%. Fallande huspriser, minskad export och som en följd minskad industriproduktion samt minskade investeringar till följd av finanskrisen påverkar den ekonomiska tillväxten negativt i år. Därutöver pressas hushållen av fallande förmågenheter och en försämrad arbetsmarknad, en marknad som fram till mitten av fjolåret var kraftigt överhettad.

BNP bedöms falla med minst 2,5% i år. Investeringarna förväntas gå tillbaka med storleksordningen 10%, där bl.a. minskat bostadsbyggande bidrar stort. Detaljhandelsförsäljningen och bilregistreringar minskade i hög omfattning under de första månaderna i år, vilket indikerar låg efterfrågan hos hushållen. Hushållens konsumtion av varor och tjänster bedöms minska med omkring 2,5% i år.

Svaga siffror för industrin

Utfallet av månadsbarometern från Danmarks Statistik vittar om en kraftig försämring för såväl industrin sammantaget som för teknikföretag. Omdömet rörande orderstockens storlek är den sämsta på tio år i samtliga delbranscher i teknikindustrin. Tillverkare av investeringsvaror är särskilt påverkade av det dåliga marknads läget. Exempelvis bedömer hela 80% procent av maskinföretagen orderstocken som mindre än normalt enligt senaste uppgift i mars i år. Försvagningen är främst ett resultat av teknikindustrins höga exportberoende, där särskilt Tyskland, Sverige, USA och Norge är stora marknader. På dessa marknader faller som bekant inhemsk efterfrågan och teknikproduktion.

Vi bedömer att produktionen under första kvartalet för teknikföretag i Danmark minskade med omkring 15% i volym. Här är nedgången som störst för de två stora delbranscherna metallvaru- och maskinindustrin. Positivt är att vindkraftindustrin fortfarande visar en volymexpansion, om än inte längre tvåsiffrig. Enligt Vestas är dock utsikterna framöver för denna delbransch dystra och neddragningar har aviserats. Vi räknar med att produktionen för teknikföretag i Danmark minskar med omkring 20% i år.

Det finns en del ljuspunkter i dansk ekonomi. Bl.a. bedöms hushållens disponibla inkomster öka i relativt hög takt i år och även nästa år till följd av stimulerande skattepolitik. I kombination med fallande räntor kan detta verka stimulerande på sikt.

Den **norska** ekonomin som tidigare varit överhettad har nu börjat växa i betydligt lägre takt och är på väg in i en recession. Under fjärde kvartalet i följd växte fastlandsekonomin med låga 0,4% i årstakt. I år förväntas en tillbakagång med runt 2%. Såväl privat konsumtion som investeringar – och då särskilt bostadsbyggandet – minskade i årstakt under sista kvartalet i följd. Bostadsbyggandet har fortsatt att minska under de två första månaderna i år.

Även detaljhandelsförsäljningen har minskat under samma period. Såväl hushållens konsumtion som bruttoinvesteringar bedöms minska eller med 1% respektive 6% i år.

Teknikföretag expanderar dock fortfarande, trots den allt svagare inhemska ekonomin. Under första kvartalet ökade produktionsvolymen med 6% i årstakt. Produktionsstatistik och konjunkturindikatorer visar dock att expansionen avtar mer och mer, en trend som bedöms fortsätta då bl.a. exportmarknaderna viker. Å andra sidan visar oljesektorn fortsatta expansiva investeringsplaner för 2009 vilket är av stor vikt för industrin i Norge. Industrins egna investeringsplaner visar å andra sidan samtidigt en klar minskning med nära 15% i år. Teknikföretag beroende av oljesektorn går fortsatt bra medan bland annat ICT och metallvaruindustrin bromsar in. Inköpschefernas index indikerar att innevarande halvår blir svagt och att avmattningen fortsätter.

Vår systerorganisation, Norsk industri, ser pessimistiskt på utvecklingen i år och räknar med att produktionsvolym för teknikföretag minskar med 3% trots en ganska positiv inledning på 2009. Vi instämmer i den bedömningen.

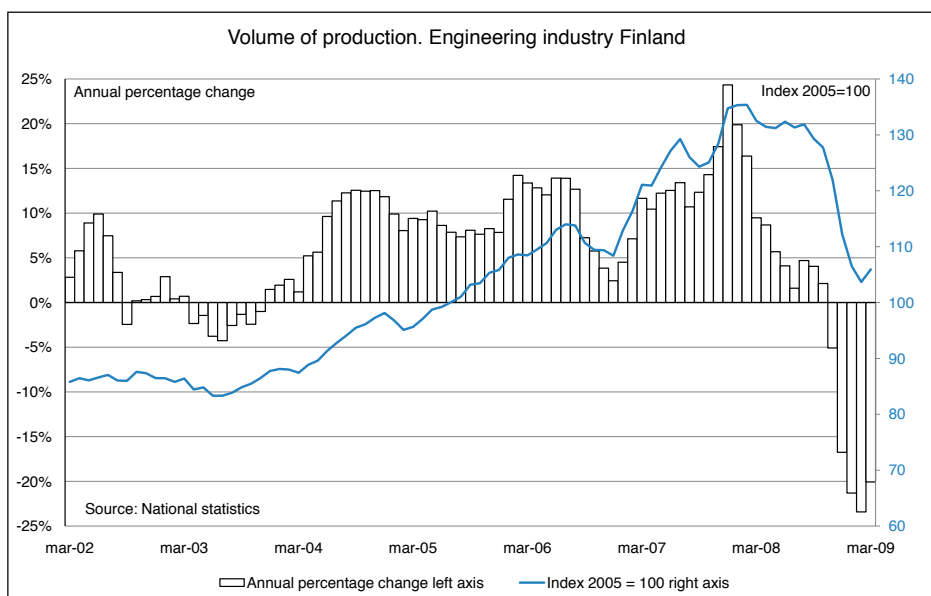
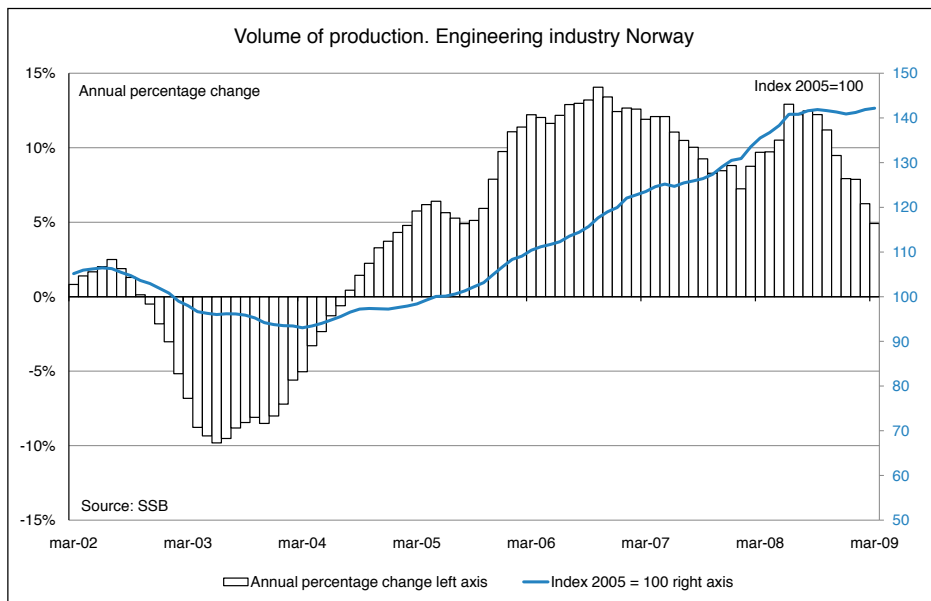
Den exportberoende **finska** ekonomin klarar sig inte heller undan från en recession i år. Exporten för finska teknikföretag – vars exportförsäljning utgör halva finska varuexporten – har bromsat in relativt kraftigt till följd av den globala recessionen. Därutöver minskar såväl produktion och export kraftigt för trävaru- och skogsindustrin.

BNP började minska redan under sista kvartalet i följd och bedöms falla med cirka 4% i år. Den inhemska efterfrågan bedöms minska i år till följd av såväl minskade bygg- som maskininvesteringar. Arbetsmarknaden försämras och hushållssparandet bedöms öka. Som en följd väntas hushållens konsumtion minska något eller med 1% i år. Inkomstskatterna har förvisso sänkts något, men konsumtionen av varaktiga varor bedöms minska i stor omfattning, något som bl.a. den minskade bilförsäljningen redan vittnar om.

Konjunkturläget har på senare tid försämrats i industrin. Barometersiffror för teknikföretag under första kvartalet i år visar att alltför få företag är missnöjda med orderstockens storlek. I samband med detta har den s.k. konfidensindikatorn för samtliga delbranscher inom teknikindustrin visat rekordlåga nivåer. Positivt är däremot att indikatorn för metallvaruindustrin förbättrats något under mars i år. Under första kvartalet i år bedömer vi att produktionen i teknikföretag gick tillbaka med omkring 18%. Vi räknar med att produktionsvolymen för teknikföretag minskar med storleksordningen 15% i år. Produktionsvolymen bedöms minska i samtliga delbranscher. Särskilt omfattande blir produktionsminskningen i metallvaru- och maskinindustrin.

Östeuropa och Asien: Kraftigt sämre i Östeuropa

Den ekonomiska tillväxten i flera länder i **Östeuropa** och **Asien** minskar med få undantag. I **Estland** och **Lettland** är nedgången mycket omfattande. Produktionsvolymerna för Teknikföretag i dessa två länder minskar i stor omfattning då både då den inhemska efterfrågan faller och då stora delar av produktionen är insatsvaror för teknikindustri i Finland, Sverige samt Tyskland. Produktionsfallet i Estland för teknikföretag blev preliminärt omkring 30% under första kvartalet i år. BNP bedöms här

falla med omkring 10% i år. En återhämtning kan vara möjlig i takt med att exportmarknaderna återhämtar sig under 2010.

Ungerns industri – som med högt exportberoende tidigare klarat sig från en mycket svag inhemsk efterfrågan – har nu påverkats mycket negativt av den internationella konjunkturedgången. Vi bedömer att produktionsvolymen för teknikföretag minskade med 25% i årstakt under det första kvartalet i år. Utfallet i industrins barometerundersökning visar ett stort missnöje med orderstockens storlek. Särskilt negativt är utfallet i bil- och metallvaruindustrin. Trots att inflationstakten avtar har centralbanken gått försiktigt till väga med att sänka räntan. Så sent som i oktober i fjol och mot bakgrund av en då hög inflationstakt höjdes styrräntan till 11,5% för att nu senast ha sänkts till 9,5%. Den aktuella inflationstakten ligger på målet 3%, men utrymmet till fortsatta räntesänkningar är begränsat då bl.a. en omfattande momshöjning planeras. Industrin kan börja kvickna till i takt med att valutafallet ger viss stimulans och givet att en gradvis återhämtning sker på de största exportmarknaderna Tyskland och

Frankrike. I år bedöms dock produktionsvolymen minska för teknikföretag med cirka 20%.

Den inhemska ekonomin kommer inte att återhämta sig lika snabbt. Utfallet av hushållens consumer confidence visade under våren det sämsta värde som uppmäts, vilket sammanhänger bland annat med ett försämrat arbetsmarknadsläge och stigande arbetslöshet. BNP som ökade med några tiondels procentenheter i fjol bedöms minska med runt 6% i år.

Läget för industrin i **Tjeckien** har försämrats snabbt. Även här är industrin starkt exportberoende och tillväxten på de viktigaste exportmarknaderna har försämrats det senaste halvåret. Det är främst i bil- och maskinindustrin som tillväxten avtagit. Utfallet i industrins barometerundersökning är mycket dystra. Bedömningen för orderstockarnas storlek för teknikföretag är de sämsta som uppmäts. Bil- och maskinindustrin är läget är särskilt bekymmersamt.

Det finns dock tecken på att det värsta vad gäller nedgången kan vara över i industrin bl.a. mot bakgrund av att inköpschefernas index förbättrats under första kvartalet

samt i april – förvisso från en låg nivå i december i fjol. I mars har också personbilsproduktionen dragits upp något. Valutan har fallit en del – om än med en förstärkning den senaste tiden – och kan därmed ge en liten positiv draghjälp framöver. Även här har penningpolitiken lättats och styrräntan har sänkts till 1,5%, nu senast i maj. Produktionsvolymen för teknikföretag bedöms minska med 25% i år. Den inhemska efterfrågan blir svag och BNP tillväxten bedöms minska med 2,5% i år. En svag återhämtning förväntas komma under första halvåret nästa år.

Den svenska teknikexporten till **Ryssland** har börjat minska kraftigt. I fjol ökade exporten förvisso med mycket höga 42%, men under januari och februari har exporten sedan halverats. En bidragande orsak till nedgången är att bilexporten i det närmaste upphört i början av 2009, minskningen var då extrema 90%.

Bakgrunden till exportrasen är en omfattande tillbakagång i den ryska ekonomin. Investeringarna i ekonomin började minska under fjärde kvartalet i fjol vilket nu också börjar synas i den svenska maskinexporten som avtar snabbt efter ett par år av hög tillväxt. Den ryska ekono-

min är starkt beroende av olja, gas och metaller och här har prisnedgången snabbt försämrat såväl exporten som statsfinanser. Industriproduktionen minskade enligt senaste uppgift i mars i år med 25% i årstakt. BNP bedöms minska med 5% i år. En fallande växelkurs kan hjälpa den exportintensiva industrin, men en återhämtning för rysk ekonomi kommer inte infinna sig förrän vi ser en rusning uppåt i olje- och råvarupriser. Där är vi ännu inte, även om detta kan komma att ske.

Kina investerar

Aktiviteten har avtagit även i det tidigare snabbväxande **Kina**. Totalt ökade BNP tillväxten med 6,1% under första kvartalet i år vilket är klart under de 10% per år vi sett de senaste åren. Även industriproduktionen har bromast in som en konsekvens av minskad export. Totalt ökade industriproduktionen med 8% under första kvartalet, vilket ungefär är en halvering av tidigare tillväxt. De exportsiffror som presenterats visar en mycket kraftig minskning. Till EU minskade exporten med omkring 25% och till USA med närmare 20% första kvartalet i år.

Försvagningen i ekonomin har mötts med såväl finanspolitiska stimulanser som räntesänkningar och minskade reservkvoter för banksystemet. Det finns tecken på en liten utplaning i avmattningen för industrin. Inköpschefernas index, som försvagades kraftigt eller från expansion till kontraktion mellan juli i fjol och januari i år, har sedan dess förbättrats.

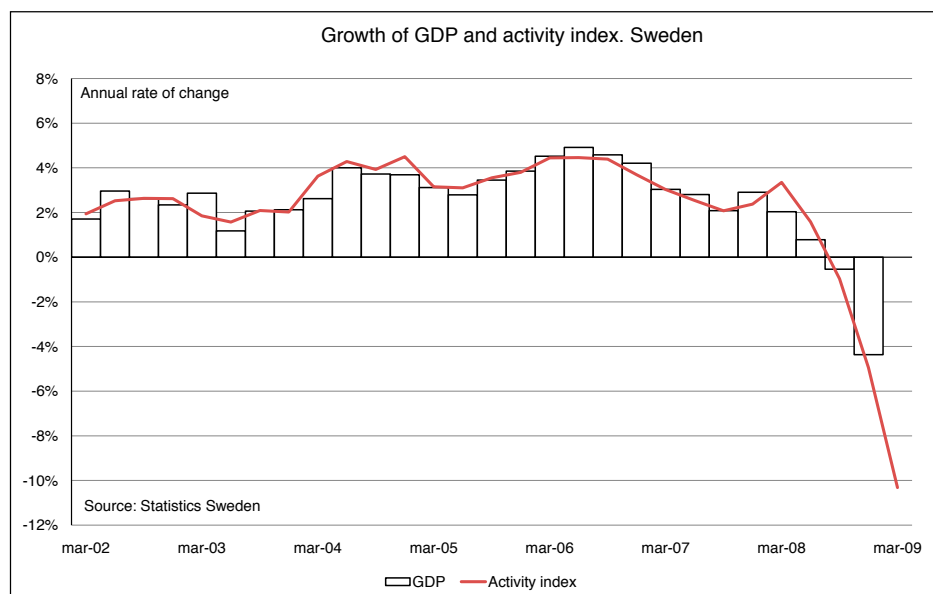
Därutöver – om nu siffrorna är tillräckligt tillförlitliga – fortsätter investeringstillväxten att öka i näringslivet och i industrin. Investeringar i infrastruktur fortsätter i hög takt, likaså i byggsektorn.

exporten) minskar i år. Därmed kommer också tillväxten i industriproduktionen att bli svag. Det är möjligt att den inhemska efterfrågan kan hållas uppe, men bidraget blir begränsat. Såväl industriproduktion och BNP bedöms öka med jämförelsevis måttliga 5% i år. Detta är betydligt lägre siffror än vad landet tidigare presenterat.

Sveriges ekonomi

Med ett mycket omfattande produktionsfall i industrin under första kvartalet i år kommer BNP tillväxten för första kvartalet i år – när den väl presenteras i slutet maj – att visa en ännu kraftigare nedgång än under fjärde kvartalet i fjol. Statistiska centralbyråns så kallade aktivitetsindex indikerar att BNP kan ha fallit med bort emot 7% i årstakt under första kvartalet. Riksbanken och Konjunkturinstitutet räknar med att BNP minskar med 4,5% respektive 3,9% i år. Vi betraktar dessa prognoser som relativt optimistiska. Ett fall på minst 5% för helåret förefaller mer realistiskt.

En stabilisering kan däremot komma under andra halvåret i takt med att räntesänkningar börjar verka posi-

tivt och givet att nedgången i exportindustrin avtar eller stabiliseras. Effekterna av finanspolitiken är precis som i många andra länder högst osäkra. I normalfallet räknar rationella hushåll med att offentliga underskott innebär framtida skatthöjningar eller utgiftsminskningar och agerar därefter med ett ökat finansiellt sparande.

Hemmaefterfrågan för teknikföretag förblir alltså mycket svag i år. Bilförsäljningen minskar och investeringsverksamheten går på sparlåga. Enligt den senaste investeringsenkäten bedöms industrins investeringar minska med 14% i volym i år. Samtidigt minskar investeringarna också i privata näringslivet i övrigt. Energisektorn har fortsatt expansiva planer.

De samlade bygginvesteringarna bedöms minska med 5%, och här är det ett minskat bostadsbyggande som särskilt påverkar siffrorna. Sveriges Byggindustrier räknar med en svag återhämtning för byggsektorn i Sverige under nästa år där det låga ränteläget är en bidragande orsak.

Varför omfattar nedgången så många branscher?

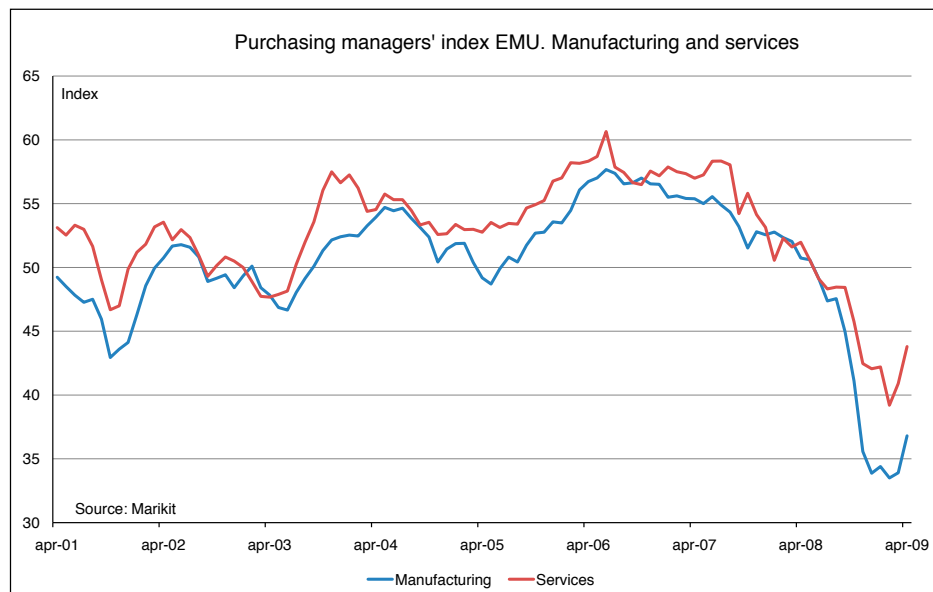
BNP-tillväxten i faller internationellt med få undantag i år. En förklaring till att så många länder omfattas i dagsläget är den ökade globala integrationen av såväl utrikeshandel som de finansiella marknaderna. Länder som Kina, Ryssland och det forna Östeuropa har i allt högre utsträckning integrerats ekonomiskt med övriga världen. För de nya medlemsländerna i det forna Östeuropa säljs hela 80% av exporten till andra EU-länder. Realekonomisk eller finansiell kontraktion eller expansion sprids i numera snabbt och i större omfattning än tidigare.

Minskad egenförädling och ökad specialisering

I teknikföretag har också en genomgripande förändring av tillverkningskedjan skett som också innebär större och snabbare spridningseffekter. Sedan 20 talet år tillbaka har förädlingsgraden successivt minskat, om än med en viss utplaning de senaste åren.

En lägre förädlingsgrad betyder att varor och tjänster i större utsträckning köps utanför det egna företaget. När specialisering och utkontraktering började öka i större skala under sent 1970- och tidigt 1980-tal skedde inköpen många gånger lokalt eller på den egna hemmamarknaden. I dagsläget sker dessutom många av dessa inköp, såväl av varor som av tjänster globalt.

För teknikföretag inom EU skattar vi minskningen i förädlingsgrad från mitten av 1980-talet till motsvarande 8 procentenheter vilket innebär att varor och tjänster för 2000 Mdr SEK numera köps in från andra sektorer i stället för att produceras i egen regi eller inom teknikindustrin. För Teknikföretag i Sverige är motsvarande siffra omkring 60 Mdr SEK, eller cirka 7 procentenheter.

Insatsvaror

Teknikbranschen innefattar såväl tillverkare av insatsvaror eller komponenter som sluttillverkare av färdiga produkter. Metallvaruindustrin är här den delbransch som till största del tillverkar insatsvaror som återfinns i andra branscher – särskilt i maskin- eller bilindustrin. En stor inomhandel förekommer också inom metallvaruindustrin. Ett företag är specialiserat på ytbehandling, ett annat exempelvis på omformning av metall. Som namnet indikerar är metallvaruindustrin också en av de största köparna av stål- och metaller vilket naturligtvis påverkar aktiviteten i dessa branscher.

Även i maskinindustrin finns komponent- eller insatsvarutillverkare som tillverkar produkter för slutlig användning i andra branscher som exempelvis bilindustrin men också komponenter som ingår i den egna branschen. Hydraulik, pneumatik, kullager, eller transmissionsutrustning är exempel på detta. Inom tillverkning av elapparat återfinns utrustning eller komponenter som slutligen hamnar i traditionell mekanisk maskinindustri eller inom bilindustrin.

Bilindustrin

Bilindustrin i sig är den kanske enskilt största inköparen av komponenter inte bara från andra teknikföretag utan också från andra industrigrenar som plast, gummi, glas eller kemiska produkter som lacker och färger. Spridningseffekter på andra branscher blir därför här särskilt stora. Den egna förädlingsgraden är relativt låg i bilindustrin generellt. Inom EU är den ungefär 21% av omsättningen, mot 29% för industrin totalt (exklusive bilindustrin). I Sverige är förädlingsgraden för bilindustrin lägre än i EU27.

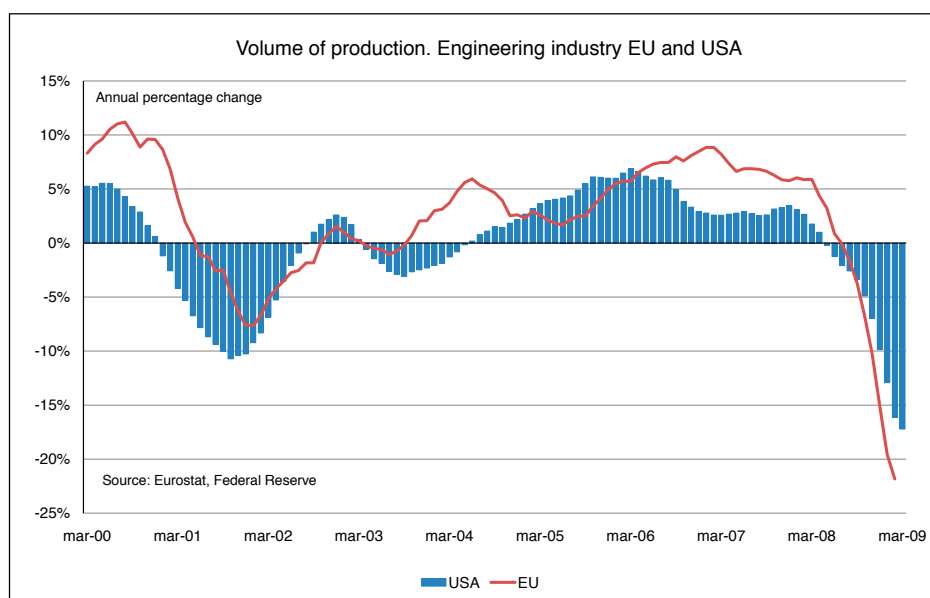
De senaste input-output siffrorna för exempelvis Tyskland visar att 2,8 miljoner personer är direkt eller indirekt beroende av den tyska motorfordonsindustrin. Endast 700 000 personer är här direkt anställda i motorfordonsindustrin. Majoriteten av anställda finns alltså i andra tillverkande industrier, i motorfordonshandel eller service-sektorn (se även www.destatis.de).

Aktiviteten i industrin påverkar också tjänstesektorer

då industrin har blivit en allt större köpare av tjänster, såväl inhemska som importerade. Administration, revision, marknadsföring, underhåll, reparationer, transporter, IT- eller byggtjänster är exempel på detta. En del av dessa tjänster utfördes tidigare i egen regi, men har under årens lopp lagts på eget bolag eller sålts till andra aktörer. Enligt de senaste input-output siffrorna köper teknikföretag i Sverige idag in ungefär lika mycket tjänster och service från Sverige som svenska varor eller ungefär 140 Mdr var-dera per år.

Det ömsesidiga beroendet mellan olika delbranscher inom teknikindustrin kan även belysas med den statistiska samvariation som finns mellan olika delbranscher. Om vi analyserar exempelvis utvecklingen av produktionsvolymen i metallvaruindustrin och maskinindustrin inom EU finner vi att korrelationskoefficienten är höga 0,98 (där 1 är perfekt samvariation). Ser vi i stället till teknikproduktion uppdelad på insatsvaror och slutlig tillverkning av investeringsvaror och konsumtionsvaror finner vi motsvarande höga samvariation. Branscherna är sammanflätade via ett sofistikerat system av specialisering i insatsvaror och slutlig tillverkning.

Även mellan länder syns en hög grad av samvariation. Exempelvis visar teknikindustrin i USA och EU en relativt hög grad av samvariation vad gäller produktionsutvecklingen. Jämfört med 1990-talet har också samvariationen ökat. Den amerikanska industrin har också en tendens till att leda utvecklingen med något eller några kvartal. Det direkta handelsutbytet av teknikvaror mellan EU och USA är däremot inte särskilt högt, utan samvariationen är mer ett resultat av likartat konsumtionsbeteende vad gäller exempelvis bilköp hos hushållen eller investeringsbeslut i företagen.

Aktuellt från Teknikföretagen

Teknikföretagens Konjunkturprognos
ISSN 1403-9559
Utges i maj och november.

Teknikföretagen
Box 5510, 114 85 Stockholm
Telefon 08-782 08 00
Fax 08-782 09 00
www.teknikforetagen.se

Anders Rune
Telefon 08-782 08 36,
anders.rune@teknikforetagen.se

Bengt Lindqvist
Telefon 08-782 08 34,
bengt.lindqvist@teknikforetagen.se

Beställning av tryckt exemplar:
www.teknikforetagen.se

Teknikföretagen